بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İSLAM KAHRAMANLARI

SERİ 30

PÎRÎ REİS

Kur'an, Sahih Hadisler ve Tarih Kitaplarına Göre Osmanlı Amirali ve Haritacısı

وَهُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلنُّجُومَ لِتَهْتَدُوا۟ بِهَا فِى ظُلُمَٰتِ ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ ۗ قَدْ فَصَّلْنَا ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٩٧﴾

"O, yıldızları kara ve denizin karanlıklarında yol bulasınız diye sizin için var edendir. Bilen millet için ayetleri uzun uzadıya açıkladık."

En'âm Sûresi 6:97

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

quranscience.my | facebook.com/QuranScienceMY

Ücretsiz dijital sürümü okumak için okutun: quranscience.my

© 2026 M / 1448 H quranscience.my — ücretsiz kitap. Satılamaz.

TEŞEKKÜR

Yıldızları karanın ve denizin karanlıklarında yol bulmamız için var eden ve âyetlerini bilen bir topluluk için açıklayan Allah'a hamd olsun. Efendimiz Peygamberimiz Muhammed'e ﷺ, onun âline ve ashabına ve onun yolunu güzellikle izleyenlere — amiral ve haritacı Pîrî Reis de onlardandır — salât ve selâm olsun.

Bu kitap özellikle sevgili eşime ithaf edilmiştir,

ZAHARAH MOHD LATİF;

sevgili çocuklarıma,

MUHAMMAD HAFİZ, NOOR HAZWANİ, ABDUL HAKİM, NOOR HİDAYAH, NOR AQİLA ve **NOR ATİQAH**;

ve damatlarımla gelinlerime,

FAZİLAH, MALEK, HANİN, FAİRİZAL ve **FİRWAN**.

İslam Kahramanları'nın bu otuzuncu kitabı Pîrî Reis'in hayatını anlatır: deniz ilmini gemide öğrenen, 1513'te dünya haritasını çizen, Kitâb-ı Bahriye'yi yazan, ihtiyarlığında Hint Okyanusu'nda Osmanlı donanmasını yöneten ve hâlâ tartışılan suçlamalarla Kahire'de idam edilen Kemal Reis'in yeğeni. Hayatı, gençliğindeki deniz akınları ve haritası hakkındaki sözde bilimsel iddialar dahil, kaynakları konusunda dürüstlükle anlatılmıştır. Bu ilim 'ilmun yuntafa'u bih — faydalı ilim olsun.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BU E-KİTABIN KAPAĞI HAKKINDA

Bu e-kitabın kapağında hiçbir insan veya hayvan tasviri yoktur. Kapakta, XVI. yüzyılın başlarında Çanakkale Boğazı kıyısındaki ***Gelibolu limanı***, geniş mavi bir gökyüzünün altında sakin bir sabahta görülür.

Ön planda, denize bakan taş bir duvarın üzerinde kıyı çizgileri, adalar ve rüzgâr gülü çizgileri gösteren ***ceylan derisi üzerine çizilmiş eski bir harita*** ile birlikte ***pirinç bir usturlap***, ***bir pusula***, ***bir tüy kalem*** ve bir hokka durur — bir haritacının aletleri.

Arkada birkaç ***Osmanlı kadırgası*** sakin suda demirli durur; limanın karşı yakasında taştan bir ***deniz feneri*** ve selvilerle bezeli tepeler görülür — Pîrî Reis'in doğduğu ve Kitâb-ı Bahriye'yi yazdığı şehri hatırlatır.

Alttaki ***koyu mavi bant***, ***ince altın çizgilerle*** çerçevelenmiştir ve yazarın adını taşır — İslam Kahramanları'nın bütün kapakları uyumlu olsun diye Seri 1'den Seri 29'a kadarki kapaklarla aynıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İÇİNDEKİLER

PÎRÎ REİS 5
1. PÎRÎ REİS KİMDİR? 6
2. GELİBOLULU BİR DENİZCİ 7
3. AMCASI KEMAL REİS İLE BİRLİKTE 8
4. OSMANLI DONANMASINDA 9
5. İLİM TALEBİ İÇİN GELİBOLU'YA DÖNÜŞ 11
6. 1513 DÜNYA HARİTASI 13
7. KAHİRE'DE PADİŞAH İÇİN BİR HARİTA (1517) 14
8. KİTÂB-I BAHRİYE: DENİZ KİTABI 15
9. İKİNCİ NÜSHA VE İKİNCİ HARİTA (1526–1528) 16
10. HİNT KAPTANI 17
11. ADEN'İN GERİ ALINMASI (1548–1549) 19
12. MASKAT'IN FETHİ (1552) 20
13. HÜRMÜZ KUŞATMASI VE SUÇLAMALAR 21
14. KAHİRE'DE İDAM (1553) 22
15. 1513 HARİTASI VE SÖZDE BİLİMSEL İDDİALAR 24
16. DEĞERLENDİRİLMESİ GEREKEN KISSALAR VE RAKAMLAR 25
17. PÎRÎ REİS KISSALARININ KAYNAKLARI 26
18. KİŞİLER, YERLER VE ZAMAN ÇİZELGESİ 27
19. PÎRÎ REİS HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR 29
20. ALINACAK DERSLER VE SONUÇ 31
KAYNAKÇA 32
DESTEK VE BAĞIŞ 33

Renk rehberi: yeşil kutu = Kur'an ayeti; altın kutu = hadis; kahverengi kutu = siyer notu (siyer kitaplarının rivayeti); mavi tablo = karşılaştırma.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

PÎRÎ REİS

1929'da İstanbul'daki Topkapı Sarayı müzeye dönüştürülürken araştırmacılar ceylan derisi üzerine çizilmiş eski bir harita buldular. Harita 919 (1513) tarihliydi ve İspanya, Batı Afrika ve Amerika kıtasının doğu kıyılarını gösteriyordu — Kolomb'un ilk yolculuğundan yalnızca yirmi bir yıl sonra. Haritayı çizen, ***Pîrî Reis*** adlı bir Osmanlı amiraliydi.

Pîrî Reis, Amiral Kemal Reis'in yeğeniydi ve deniz ilmini gençliğinden itibaren amcasının gemilerinde öğrendi. Daha sonra iki yüzü aşkın harita içeren bir Akdeniz seyir kılavuzu olan ***Kitâb-ı Bahriye***'yi yazdı ve ihtiyarlığında Hint Okyanusu'nda Portekizlilere karşı Osmanlı donanmasını yönetti. Ne var ki hayatı acı bir şekilde sona erdi: 1553'te bugün de tartışılan suçlamalarla Kahire'de idam edildi.

Bu e-kitap, ***İslam Kahramanları*** serisinin otuzuncusu ve Osmanlı Dönemi grubunun sonuncusudur. Her kıssa, gençliğindeki deniz akınları, Hürmüz'deki suçlamalar ve haritası hakkındaki sözde bilimsel iddialar dahil, kaynağı ve derecesiyle dürüstçe verilmiş; dersleri Kur'an'a ve sahih hadislere dayandırılmıştır.

Pîrî Reis'in hikâyesi, ilmi silahı yapan bir denizcinin ve eserinin değeri ancak ölümünden asırlar sonra anlaşılan bir âlimin hikâyesidir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

PÎRÎ REİS KİMDİR?

Tam adı ***Hacı Mehmed oğlu Muhyiddin Pîrî***'dir. Çanakkale Boğazı kıyısındaki Gelibolu'da 870'li yıllar civarında (y. 1465–1470) doğdu ve 960'ta (1553) Kahire'de vefat etti.

O, bir Osmanlı amirali, coğrafyacı ve haritacıdır. İki dünya haritası (1513 ve 1528) ve XVI. yüzyılın en önemli seyir eserlerinden biri olan ***Kitâb-ı Bahriye*** ile tanınır.

ADLARI VE UNVANLARI

AD / UNVAN	AÇIKLAMA
Muhyiddin Pîrî	Asıl adı; "Muhyiddin" "dini ihya eden" demektir
Pîrî Reis	"Reis" gemi kaptanı demektir
Pîrî Kethüdâ	Gelibolu tersanesindeki göreviyle ilgili olabilecek unvan
Pîrî Bey	Hint Kaptanı olduktan sonraki unvanı (1547)
Kitâb-ı Bahriye müellifi	Bugün en çok tanındığı unvan

ALINACAK DERSLER

Güzel bir ad bir emanettir. İnsan unvanlarıyla değil, geride bıraktığı ilim ve amelle anılır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

GELİBOLULU BİR DENİZCİ

TARİHÎ NOT: DENİZCİLER ŞEHRİ

TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis"'ne göre Pîrî, o dönemde Osmanlı donanmasının başlıca üssü olan Çanakkale Boğazı kıyısındaki liman şehri Gelibolu'da doğdu. Doğum yılı kesin olarak bilinmez; amcasıyla birlikte geçirdiği yıllar dikkate alınarak 1470 civarında doğduğu tahmin edilir.

Hayatına dair bilgilerin çoğu Kitâb-ı Bahriye'deki kendi beyanlarından gelir. Bir denizci ailesinde büyüdü; amcası ***Kemal Reis*** döneminin en meşhur Müslüman denizcilerinden biriydi.

Rivayetin derecesi: Başta Pîrî Reis'in kendi eseri Kitâb-ı Bahriye, Osmanlı arşiv kayıtları ve Avrupa kaynakları olmak üzere tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre bir sened olmaksızın rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir; ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:

TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis"; Pîrî Reis, Kitâb-ı Bahriye.

ALINACAK DERSLER

İyi bir çevre insanı şekillendirir. Aile ve büyünülen yer, bir çocuğun geleceğine büyük azık verir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

AMCASI KEMAL REİS İLE BİRLİKTE

TARİHÎ NOT: 1480'LER–1495

Pîrî gençliğinden itibaren Akdeniz'de Kemal Reis'le birlikte denize açıldı. Kitâb-ı Bahriye'deki kendi ifadesine göre, Kemal Reis devlet hizmetine girmeden önce Venedik kalelerine ve kıyılarına ve Akdeniz'in başka yerlerine akınlar yaptılar, ticaret gemileri ele geçirip ganimet aldılar. Bu akınların 901 (1495–1496) yılına kadar sürdüğü anlaşılmaktadır.

Bu, tarihin bir parçası olduğu için burada dürüstçe belirtilmiştir. O dönemde bu tür deniz akınlarını Müslüman ve Hristiyan iki taraf da yapıyordu. Ancak İslam hukuku sıkı savaş ahlakı koyar ve o dönemin âdetlerinin hepsi buna uygun değildi.

Rivayetin derecesi: Bu akınları Pîrî Reis bizzat Kitâb-ı Bahriye'de anlatır.

KAYNAK:
Pîrî Reis, Kitâb-ı Bahriye; TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis".

Resûlullah ﷺ savaşta kadınların ve çocukların öldürülmesini yasaklamıştır:

HADİS — SAHÎH-i BUHÂRÎ, NO. 3015

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ قُلْتُ لأَبِي أُسَامَةَ حَدَّثَكُمْ عُبَيْدُ اللَّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ـ رضى الله عنهما ـ قَالَ وُجِدَتِ امْرَأَةٌ مَقْتُولَةً فِي بَعْضِ مَغَازِي رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم، فَنَهَى رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم عَنْ قَتْلِ النِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ.

TERCÜME:

İbn Ömer şöyle dedi: Resûlullah'ın ﷺ gazvelerinden birinde bir kadın öldürülmüş olarak bulundu; ***bunun üzerine Resûlullah ﷺ kadınların ve çocukların öldürülmesini yasakladı.***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): İshak b. İbrâhim ← Ebû Üsâme ← Ubeydullah b. Ömer ← Nâfi' ← Abdullah b. Ömer رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Cihâd ve's-Siyer, Savaşta Kadınların Öldürülmesi Bâbı, Hadis No. 3015.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:3015

ALINACAK DERSLER

Tarihin acı yüzünü dürüstçe kabul ederiz. İslam'daki savaş ahlakı her dönemin âdetlerinden yüksektir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

OSMANLI DONANMASINDA

TARİHÎ NOT: 1495–1510

1495 civarında II. Bayezid, Kemal Reis'i Osmanlı donanmasının hizmetine çağırdı; Pîrî de onunla birlikteydi. TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis"'ne göre Pîrî, Yunanistan'da Koron (1500) ve Anavarin (1501) fetihlerinde amcasının emrinde bir kadırga reisiydi.

1499–1502 savaşında Venedik'e karşı yapılan deniz muharebelerine de katıldı. Bu yıllar boyunca geçtiği kıyıları, limanları, rüzgârları ve akıntıları dikkatle kaydetti — bu notlar daha sonra Kitâb-ı Bahriye'nin temeli oldu.

Rivayetin derecesi: Başta Pîrî Reis'in kendi eseri Kitâb-ı Bahriye, Osmanlı arşiv kayıtları ve Avrupa kaynakları olmak üzere tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre bir sened olmaksızın rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir; ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis"; Pîrî Reis, Kitâb-ı Bahriye.

Resûlullah ﷺ ümmetinden denizde savaşan ilk ordunun müjdesini vermiştir:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 2924

حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ يَزِيدَ الدِّمَشْقِيُّ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ، قَالَ حَدَّثَنِي ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ، أَنَّ عُمَيْرَ بْنَ الأَسْوَدِ الْعَنْسِيَّ، حَدَّثَهُ أَنَّهُ، أَتَى عُبَادَةَ بْنَ الصَّامِتِ وَهُوَ نَازِلٌ فِي سَاحِلِ حِمْصَ، وَهُوَ فِي بِنَاءٍ لَهُ وَمَعَهُ أُمُّ حَرَامٍ، قَالَ عُمَيْرٌ فَحَدَّثَتْنَا أُمُّ حَرَامٍ أَنَّهَا سَمِعَتِ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ " أَوَّلُ جَيْشٍ مِنْ أُمَّتِي يَغْزُونَ الْبَحْرَ قَدْ أَوْجَبُوا ". قَالَتْ أُمُّ حَرَامٍ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَا فِيهِمْ. قَالَ " أَنْتِ فِيهِمْ ". ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم " أَوَّلُ جَيْشٍ مِنْ أُمَّتِي يَغْزُونَ مَدِينَةَ قَيْصَرَ مَغْفُورٌ لَهُمْ ". فَقُلْتُ أَنَا فِيهِمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ " لاَ ".

TERCÜME:
Umeyr b. Esved el-Ansî, Hıms sahilinde konaklayan Ubâde b. Sâmit'in yanına geldiğini, yanında da Ümmü Harâm'ın bulunduğunu anlattı. Umeyr dedi ki: Ümmü Harâm bize, Nebî'yi ﷺ şöyle buyururken işittiğini anlattı:

"Ümmetimden denizde savaşan ilk ordu (cenneti) hak etmiştir." Ümmü Harâm dedi ki: "Ey Allah'ın Resûlü, ben de onların arasında mıyım?" dedim. Buyurdu ki: "Sen onların arasındasın." Sonra Nebî ﷺ buyurdu:

"Ümmetimden Kayser'in şehrine sefer yapan ilk ordu bağışlanmıştır." "Ben de onların arasında mıyım, ey Allah'ın Resûlü?" dedim. Buyurdu ki: "Hayır."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): İshâk b. Yezîd ed-Dımaşkî ← Yahyâ b. Hamza ← Sevr b. Yezîd ← Hâlid b. Ma'dân ← Umeyr b. Esved el-Ansî ← Ümmü Harâm bint Milhân رضى الله عنها.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Cihâd ve's-Siyer, Hadis No. 2924.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/bukhari:2924

ALINACAK DERSLER

Tecrübesini dikkatle kaydeden kişi onu kendisinden sonraki nesiller için faydalı bir ilme dönüştürür.

İLİM TALEBİ İÇİN GELİBOLU'YA DÖNÜŞ

TARİHÎ NOT: 1510'DAN SONRA

Kemal Reis 916'da (1510) gemisi bir fırtınada batınca vefat etti. Amcasının ölümü Pîrî'nin hayatında yeni bir dönem açtı. Gelibolu'ya döndü ve kendini harita ve seyir ilmi çalışmalarına verdi.

Doğudan ve Batıdan eski haritaları topladı, onları kendi tecrübesiyle karşılaştırdı ve yeni haritalar çizmeye başladı. İlk dünya haritasını doğuran yıllar bunlardır.

Rivayetin derecesi: Başta Pîrî Reis'in kendi eseri Kitâb-ı Bahriye, Osmanlı arşiv kayıtları ve Avrupa kaynakları olmak üzere tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre bir sened olmaksızın rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir; ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis".

Resûlullah ﷺ ilim talebi için yola çıkana cennet yolunun kolaylaştırılacağını müjdelemiştir:

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2699

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى التَّمِيمِيُّ، وَأَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ وَمُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاَءِ الْهَمْدَانِيُّ - وَاللَّفْظُ لِيَحْيَى - قَالَ يَحْيَى أَخْبَرَنَا وَقَالَ الآخَرَانِ، حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم " مَنْ نَفَّسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ الدُّنْيَا نَفَّسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ إِلاَّ نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ وَحَفَّتْهُمُ الْمَلاَئِكَةُ وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ وَمَنْ بَطَّأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ " .

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'nin rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "Kim bir müminin dünya sıkıntılarından bir sıkıntıyı giderirse, Allah da onun kıyamet günü sıkıntılarından bir sıkıntıyı giderir. Kim darda kalan birine kolaylık gösterirse, Allah da ona dünyada ve âhirette kolaylık gösterir. Kim bir Müslüman'ın ayıbını örterse, Allah da dünyada ve âhirette onun ayıbını örter. Kul kardeşinin yardımında olduğu sürece Allah da kulunun yardımındadır. Kim ilim öğrenmek için bir yola girerse, Allah ona cennete giden yolu kolaylaştırır. Bir topluluk Allah'ın evlerinden birinde toplanıp Allah'ın Kitabı'nı okur ve aralarında onu müzakere ederse, mutlaka

üzerlerine sekînet iner, rahmet onları kaplar, melekler onları kuşatır ve Allah onları kendi katındakiler arasında anar. ***Ameli kendisini geri bırakanı, nesebi öne geçiremez.***"

SENED İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahyâ b. Yahyâ et-Temîmî, Ebû Bekir b. Ebû Şeybe ve Muhammed b. Alâ ← Ebû Muâviye ← Süleyman el-A'meş ← Ebû Sâlih es-Semmân ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'z-Zikr ve'd-Duâ, Hadis No. 2699.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Buhârî'den sonra en sahih hadis kitabı olan Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/muslim:2699a

ALINACAK DERSLER

Musibet yeni bir dönemin başlangıcı olabilir. İlim talebinde geçen zaman asla boşa gitmez.

1513 DÜNYA HARİTASI

TARİHÎ NOT: 919 YILI

919'da (1513) Pîrî Reis ilk dünya haritasını ceylan derisi üzerine tamamladı. TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis"'ne göre kaynak olarak Doğu ve Batı'nın eski haritalarını, bu arada ***Kristof Kolomb***'un çizdiği bir haritayı kullandı. Haritayı nerede çizdiği hakkında, Gelibolu mu Kahire mi olduğu konusunda farklı ifadeler vardır.

Haritanın yalnızca küçük bir parçası günümüze ulaşmıştır. İspanya, Portekiz, Batı Afrika kıyıları ve Amerika'nın doğu kıyılarını gösterir; Osmanlı geleneğinin günümüze ulaşan en eski dünya haritası kabul edilir. Pîrî Reis'in haritanın kenarlarındaki notları kaynaklarını dürüstçe belirtir.

Rivayetin derecesi: 1513 haritası mevcuttur ve tarihi üzerinde yazılıdır; kaynaklarını Pîrî Reis bizzat belirtmiştir.

KAYNAK:
TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis"; Pîrî Reis, Kitâb-ı Bahriye.

Allah yıldızları karada ve denizde yol gösterici kılmıştır:

EN'ÂM SÛRESİ 6:97

وَهُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلنُّجُومَ لِتَهْتَدُوا۟ بِهَا فِى ظُلُمَٰتِ ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ ۗ قَدْ فَصَّلْنَا ٱلْـَٔايَٰتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٩٧﴾

O, yıldızları kara ve denizin karanlıklarında yol bulasınız diye sizin için var edendir. Bilen millet için ayetleri uzun uzadıya açıkladık.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/6:97

ALINACAK DERSLER

Dürüst bir âlim kaynaklarını belirtir. Başkalarının emeğini kabul etmek ilim emanetinin parçasıdır.

KAHİRE'DE PADİŞAH İÇİN BİR HARİTA (1517)

TARİHÎ NOT: MISIR SEFERİ

1516–1517'de Yavuz Sultan Selim Mısır'daki Memlük Devleti'ne karşı sefere çıktı. Pîrî Reis, seferi denizden desteklemek için gönderilen Kaptan-ı Derya Câfer Bey'in donanmasında bir gemi reisiydi.

Nil üzerinden Kahire'ye kadar gitti ve orada 923'te (1517) dünya haritasını Yavuz Sultan Selim'e takdim etti. Bu yolculukta Nil'i de dikkatle inceledi ve daha sonra Kitâb-ı Bahriye'de ayrıntılı bir Nil haritası çizdi.

Rivayetin derecesi: Başta Pîrî Reis'in kendi eseri Kitâb-ı Bahriye, Osmanlı arşiv kayıtları ve Avrupa kaynakları olmak üzere tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre bir sened olmaksızın rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir; ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:

TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis"; Pîrî Reis, Kitâb-ı Bahriye.

ALINACAK DERSLER

Yöneticilere sunulan ilim bütün ümmete fayda verebilir. Âlimler ve yöneticiler birbirine muhtaçtır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KİTÂB-I BAHRİYE: DENİZ KİTABI

TARİHÎ NOT: 927 (1521)

927'de (1521) Pîrî Reis ***Kitâb-ı Bahriye***'nin ilk versiyonunu tamamladı. Eser, Akdeniz boyunca kıyıları, limanları, körfezleri, adaları, güvenli demir yerlerini, tatlı su kaynaklarını ve tehlikeleri anlatan bir seyir kılavuzudur.

Her bölüme bir harita eşlik eder. TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis"'ne göre ilk versiyonun günümüze ulaşan nüshalarında 134 harita vardır. Eser, yalnızca âlimlerin değil denizcilerin de kolayca anlayabilmesi için Osmanlı Türkçesiyle yazılmıştır.

Rivayetin derecesi: Kitâb-ı Bahriye birçok nüsha hâlinde günümüze ulaşmıştır.

KAYNAK:
TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis"; Pîrî Reis, Kitâb-ı Bahriye.

Allah Peygamberine ilminin artması için dua etmeyi öğretmiştir:

TÂHÂ SÛRESİ 20:114

فَتَعَٰلَى ٱللَّهُ ٱلۡمَلِكُ ٱلۡحَقُّۗ وَلَا تَعۡجَلۡ بِٱلۡقُرۡءَانِ مِن قَبۡلِ أَن يُقۡضَىٰٓ إِلَيۡكَ وَحۡيُهُۥۖ وَقُل رَّبِّ زِدۡنِي عِلۡمٗا ١١٤

Gerçek hükümdar olan Allah Yüce'dir. Kuran sana vahyedilirken, vahy bitmezden önce, unutmamak için, tekrarda acele edip durma, "Rabbim! ilmimi artır" de.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/20:114

ALINACAK DERSLER

Kolay anlaşılır bir dille yazılan ilim daha çok insana fayda verir.

İKİNCİ NÜSHA VE İKİNCİ HARİTA (1526–1528)

TARİHÎ NOT: İBRÂHİM PAŞA'NIN TEŞVİKİYLE

930'da (1524) Pîrî Reis, Mısır'a giden Sadrazam ***İbrâhim Paşa***'nın donanmasında kılavuz olarak bulundu. İbrâhim Paşa Kitâb-ı Bahriye müsveddesini gemide okudu ve Pîrî'yi eserini daha mükemmel hâle getirmesi için teşvik etti.

Pîrî Gelibolu'ya döndü ve 932'de (1526) kısmen manzum, 223 harita içeren daha kapsamlı ikinci nüshayı tamamladı. Bu nüsha Kanûnî Sultan Süleyman'a takdim edildi. 935'te (1528) ise kuzey Atlantik'i ve Kuzey ve Orta Amerika kıyılarını gösteren ikinci dünya haritasını sundu.

Rivayetin derecesi: Her iki nüsha ve ikinci harita günümüze ulaşmış olup Topkapı Sarayı'nda saklanmaktadır.

KAYNAK:
TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis"; Pîrî Reis, Kitâb-ı Bahriye.

ALINACAK DERSLER

Bir yöneticinin teşviki bir âlimin eserini tamamlatabilir. İyi bir eser her zaman daha da iyileştirilebilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HİNT KAPTANI

TARİHÎ NOT: 954 (1547)

XVI. yüzyılda Portekiz donanmaları Hint Okyanusu'nun deniz yollarına hâkimdi; Müslüman ticaret ve hac gemilerine saldırıyor, Kızıldeniz'i ve Basra Körfezi'ni kapatmaya çalışıyorlardı. Osmanlı Devleti onlara karşı Süveyş'te bir donanma kurdu.

954'te (1547), yetmiş beş yaşlarındayken Pîrî Reis, Kızıldeniz ve Hint Okyanusu'ndaki Osmanlı donanmasının komutanı olan ***Hint Kaptanı*** tayin edildi.

Rivayetin derecesi: Başta Pîrî Reis'in kendi eseri Kitâb-ı Bahriye, Osmanlı arşiv kayıtları ve Avrupa kaynakları olmak üzere tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre bir sened olmaksızın rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir; ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis"; Osmanlı arşiv kayıtları.

Her makam, hesabı sorulacak bir emanettir:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 7138

حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، حَدَّثَنِي مَالِكٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ـ رضى الله عنهما ـ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ " أَلاَ كُلُّكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، فَالإِمَامُ الَّذِي عَلَى النَّاسِ رَاعٍ وَهْوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَهْوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى أَهْلِ بَيْتِ زَوْجِهَا وَوَلَدِهِ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْهُمْ، وَعَبْدُ الرَّجُلِ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهْوَ مَسْئُولٌ عَنْهُ، أَلاَ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ ".

TERCÜME:

Abdullah b. Ömer'in rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Dikkat edin! Hepiniz çobansınız ve hepiniz sürünüzden sorumlusunuz. İnsanların başındaki yönetici bir çobandır ve halkından sorumludur;*** erkek ev halkının çobanıdır ve onlardan sorumludur; kadın kocasının evinin ve çocuklarının çobanıdır ve onlardan sorumludur; hizmetçi efendisinin malının çobanıdır ve ondan sorumludur. Dikkat edin! Hepiniz çobansınız ve hepiniz sürünüzden sorumlusunuz."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): İsmâil b. Ebî Üveys ← Mâlik b. Enes ← Abdullah b. Dînâr ← Abdullah b. Ömer رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Ahkâm, Hadis No. 7138.
DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.
Kaynak: sunnah.com/bukhari:7138

ALINACAK DERSLER

Büyük bir emanet ihtiyarlıkta da gelebilir. Mümin gücü yettikçe emanet taşır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ADEN'İN GERİ ALINMASI (1548–1549)

TARİHÎ NOT: KIZILDENİZ'İN KAPISINDAKİ LİMAN

Pîrî Reis 29 Ekim 1547'de yaklaşık altmış gemiyle Süveyş'ten hareket etti. Kızıldeniz'in girişindeki Yemen'in liman şehri ***Aden*** isyan etmiş ve Portekiz'den yardım almıştı.

Şevval 955'te (Kasım 1548) başlayan kara ve deniz ortak harekâtıyla Aden 14 Muharrem 956'da (12 Şubat 1549) geri alındı. Yardıma gelen Portekiz gemileri Osmanlı donanmasını görünce geri çekildi. Pîrî Reis'e 100.000 akçelik terakkî verildi.

Rivayetin derecesi: Aden'in 1549'da geri alınması Osmanlı ve Portekiz kaynaklarında sabittir.

KAYNAK:
TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis"; Portekiz kaynakları.

Resûlullah ﷺ Müslümanın kardeşini zulme terk etmeyeceğini öğretmiştir:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 2442

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ عُقَيْلٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، أَنَّ سَالِمًا، أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ ـ رضى الله عنهما ـ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ " الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لاَ يَظْلِمُهُ وَلاَ يُسْلِمُهُ، وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرُبَاتِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ".

TERCÜME:

Abdullah b. Ömer'in rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Müslüman Müslümanın kardeşidir;***

ona zulmetmez ve onu (düşmana) terk etmez. Kim kardeşinin ihtiyacını giderirse Allah da onun ihtiyacını giderir; kim bir Müslümanı bir sıkıntıdan kurtarırsa Allah da onu kıyamet gününün sıkıntılarından birinden kurtarır; kim bir Müslümanın ayıbını örterse Allah da kıyamet günü onun ayıbını örter."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahyâ b. Bükeyr ← Leys b. Sa'd ← Ukayl b. Hâlid ← İbn Şihâb ez-Zührî ← Sâlim b. Abdullah ← Abdullah b. Ömer رضى الله عنهما.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Mezâlim, Hadis No. 2442.
DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.
Kaynak: sunnah.com/bukhari:2442

ALINACAK DERSLER

Hacıların ve Müslüman ticaretinin yollarını korumak, din kardeşlerine karşı sorumluluğun bir parçasıdır.

MASKAT'IN FETHİ (1552)

TARİHÎ NOT: 959 YILI

Cemâziyelevvel 959'da (Mayıs 1552) Pîrî Reis otuz gemiyle Süveyş'ten Basra Körfezi'ne doğru hareket etti. İlk hedefi Portekizlilerin elindeki Umman'daki ***Maskat***'tı.

Yaklaşık bir haftalık kuşatmadan sonra Maskat kalesi teslim oldu. TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis"'ne göre kale kumandanı dahil 128 Portekiz askeri esir alındı. Bu başarı, yaşlı amiralin hâlâ bir donanmayı ustalıkla yönetebildiğini gösterdi.

Rivayetin derecesi: Başta Pîrî Reis'in kendi eseri Kitâb-ı Bahriye, Osmanlı arşiv kayıtları ve Avrupa kaynakları olmak üzere tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre bir sened olmaksızın rivayet edilmiştir. Kıssa tarih olarak kabul edilir; ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis"; Portekiz kaynakları.

ALINACAK DERSLER

İhtiyarlık, ilim ve tecrübe sahiplerini hizmetten alıkoymaz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

HÜRMÜZ KUŞATMASI VE SUÇLAMALAR

TARİHÎ NOT: 1552

Maskat'tan sonra Pîrî Reis, yaklaşık yirmi sekiz gemi ve 850 askerle Basra Körfezi'nin ağzındaki ***Hürmüz*** adasını kuşattı. Adanın büyük kısmı ele geçirildi; ancak Portekizlilerin savunduğu iç kale düşmedi. Kuşatma uzadı, askerin morali bozuldu ve bir Portekiz donanmasının saldırıya gelmesinden endişe etti.

Kuşatmayı kaldırıp Basra'ya gitti. Ardından kuşatmayı kaldırmak için altın ve mücevher rüşveti aldığına dair söylentiler yayıldı; Basra Beylerbeyi ***Kubâd Paşa*** bunu İstanbul'a bildirdi. TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis"'ne göre kısa süre sonra Hürmüz'de bir Portekiz donanmasının görünmesi endişesinin yerinde olduğunu ve suçlamaların asılsız olabileceğini gösterir.

Rivayetin derecesi: Hürmüz kuşatması sabittir; rüşvet suçlamaları tartışmalıdır ve doğrulanamaz.

KAYNAK:
TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis"; Portekiz kaynakları.

Allah, harekete geçmeden önce her haberin araştırılmasını emreder:

HUCURÂT SÛRESİ 49:6

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِن جَآءَكُمۡ فَاسِقُۢ بِنَبَإٖ فَتَبَيَّنُوٓاْ أَن تُصِيبُواْ قَوۡمَۢا بِجَهَٰلَةٖ فَتُصۡبِحُواْ عَلَىٰ مَا فَعَلۡتُمۡ نَٰدِمِينَ ٦

Ey inananlar! Eğer yoldan çıkmışın biri size bir haber getirirse, onun iç yüzünü araştırın, yoksa bilmeden bir millete fenalık edersiniz de sonra ettiğinize pişman olursunuz.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/49:6

ALINACAK DERSLER

Söylentiler masumu mahvedebilir. Müslüman suçlamadan önce araştırmak zorundadır.

KAHİRE'DE İDAM (1553)

TARİHÎ NOT: ACI BİR SON

Pîrî Reis ana donanmayı Basra'da bırakıp üç kadırgayla Süveyş'e yöneldi; biri yolda karaya oturup parçalandı. Süveyş'ten Kahire'ye gitti; ancak Mısır Beylerbeyi Semiz Ali Paşa onu soğuk karşıladı.

TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis"'ne göre muhtemelen 960 yılının sonlarında (1553) Mısır divanında, seksen yaşını aşmışken idam edildi. Hakkındaki suçlamalar görevini terk etmek, Hürmüz'de Müslümanların mallarını yağmalamak ve rüşvet almaktı. Malları zapt edilip İstanbul'a gönderildi. Birçok tarihçi bu idamı, uzun süre hizmet etmiş yaşlı bir amirale yapılmış bir haksızlık olarak görür.

Rivayetin derecesi: 1553'te idamı sabittir; hakkındaki suçlamaların doğruluğu tartışmalıdır.

KAYNAK:
TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis"; Osmanlı arşiv kayıtları.

Her amelin ardındaki niyeti yalnızca Allah bilir:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 1

حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الزُّبَيْرِ ، قَالَ : حَدَّثَنَا سُفْيَانُ ، قَالَ : حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْأَنْصَارِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيُّ ، أَنَّهُ سَمِعَ عَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ اللَّيْثِيَّ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَى الْمِنْبَرِ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ : " إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ إِلَى امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا، فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ

TERCÜME:

Alkame b. Vakkâs el-Leysî dedi ki: Ömer b. Hattâb'ı minberde şöyle derken işittim: Resûlullah'ı ﷺ şöyle buyururken işittim: ***"Ameller ancak niyetlere göredir. Herkese ancak niyet ettiği şey vardır.*** Kimin hicreti elde edeceği bir dünyalık veya evleneceği bir kadın için ise, onun hicreti de hicret ettiği şeye göredir."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Humeydî Abdullah b. Zübeyr ← Süfyân b. Uyeyne ← Yahyâ b. Saîd el-Ensârî ← Muhammed b. İbrâhîm et-Teymî ← Alkame b. Vakkâs el-Leysî ← Ömer b. Hattâb رضي الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Bed'ü'l-Vahy, Hadis No. 1.
DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.
Kaynak: sunnah.com/bukhari:1

ALINACAK DERSLER

İnsanlar hükümde yanılabilir, ama Allah kimseye zulmetmez. Herkes niyetine ve ameline göre değerlendirilecektir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

1513 HARİTASI VE SÖZDE BİLİMSEL İDDİALAR

KAYNAK NOTU: İLMİN DÜRÜSTLÜĞÜNÜ KORUMAK

1513 haritası 1929'da yeniden bulunduktan sonra bazı yazarlar, haritanın Antarktika'yı buzla kaplanmadan önceki hâliyle gösterdiğini veya "kayıp bir kadim medeniyetten" ya da uzaylılardan geldiğini iddia ettiler. Bu iddialar tarihçiler ve harita uzmanları tarafından reddedilir.

Pîrî Reis bizzat haritasının kenarına, eski haritaları ve Kolomb'un bir haritasını kaynak olarak kullandığını yazmıştır. Haritanın altındaki kıyı çizgisi, o dönemin bilgisine göre çizilmiş Güney Amerika kıyısı olarak daha kolay açıklanır. Pîrî Reis'in büyüklüğü uydurma harikalarda değil, ilmi dürüstçe toplama, karşılaştırma ve düzenleme gayretindedir.

Rivayetin derecesi: Antarktika ve "kadim medeniyet" iddiaları sabit değildir ve uzmanlarca reddedilir.

KAYNAK:
Modern harita tarihi araştırmaları; Pîrî Reis'in 1513 haritasındaki notları.

ALINACAK DERSLER

Hakikatin harikulade hikâyelere ihtiyacı yoktur. Müslüman ilmin dürüstlüğünü korur ve delilsiz iddiaları yaymaz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DEĞERLENDİRİLMESİ GEREKEN KISSALAR VE RAKAMLAR

KAYNAK NOTU: GERÇEK İLE EFSANE ARASINDA

Pîrî Reis'in hikâyesindeki bazı hususlar dikkatle değerlendirilmelidir. ***Birincisi***, doğum yılı kesin olarak bilinmez; bazıları 1465, bazıları 1470 der. ***İkincisi***, 1513 haritasını çizdiği yer, Gelibolu mu Kahire mi, farklı verilir. ***Üçüncüsü***, hayatına dair bilgilerin çoğu Kitâb-ı Bahriye'deki kendi beyanlarından gelir.

Dördüncüsü, Hürmüz'deki rüşvet suçlamalarının doğruluğu ve idamının adaleti tartışmalıdır. ***Beşincisi***, haritasının Antarktika'yı gösterdiği veya kadim bir medeniyetten geldiği iddiaları asılsızdır. Sabit olanlar: 1513 ve 1528 dünya haritaları, Kitâb-ı Bahriye'nin iki nüshası (1521 ve 1526), Aden'in (1549) ve Maskat'ın (1552) alınması ve Kahire'de vefatı (1553).

Rivayetin derecesi: Ana olaylar sabittir; bazı ayrıntılar tartışmalıdır.

KAYNAK:
Kitâb-ı Bahriye, TDV İslâm Ansiklopedisi, Portekiz kaynakları ve modern tarih araştırmalarının karşılaştırılması.

ALINACAK DERSLER

Gerçek bir kahramanın efsaneye ihtiyacı yoktur. Sabit gerçekler örnek olmaya yeter.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

PÎRÎ REİS KISSALARININ KAYNAKLARI

Bu tablo, okuyucu sahih olanı sadece meşhur olandan ayırabilsin diye her kıssanın kaynağını ve derecesini özetler.

KISSA	KAYNAK	DERECE
Gelibolu'da doğumu	TDV; Kitâb-ı Bahriye	Tarih; yıl farklı
Kemal Reis'le deniz akınları	Kitâb-ı Bahriye	Sabit
Kadın ve çocukları öldürme yasağı	Sahîh-i Buhârî 3015	Sahih
Koron (1500) ve Anavarin (1501)	TDV; Osmanlı arşivi	Sabit
Denizdeki ilk ordu	Sahîh-i Buhârî 2924	Sahih
İlim yolu	Sahîh-i Müslim 2699	Sahih
1513 dünya haritası	Topkapı'daki asıl harita	Sabit
Yol gösterici yıldızlar	En'âm 6:97	Kur'an
Kitâb-ı Bahriye (1521, 1526)	Asıl nüshalar	Sabit
Hint Kaptanı (1547)	Osmanlı arşivi; TDV	Sabit
Hepiniz çobansınız	Sahîh-i Buhârî 7138	Sahih
Aden'in geri alınması (1549)	TDV; Portekiz kaynakları	Sabit
Müslüman Müslümanın kardeşidir	Sahîh-i Buhârî 2442	Sahih
Maskat'ın fethi (1552)	TDV; Portekiz kaynakları	Sabit
Hürmüz'de rüşvet suçlaması	Kubâd Paşa'nın raporu	Tartışmalı
Haberi araştırın	Hucurât 49:6	Kur'an
Kahire'de idam (1553)	TDV; Osmanlı arşivi	Sabit
Haritanın Antarktika'yı göstermesi	Modern yazarlar	Asılsız

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KİŞİLER, YERLER VE ZAMAN ÇİZELGESİ

Kişi	Rolü
Kemal Reis	Pîrî Reis'in amcası ve hocası
II. Bayezid	Kemal Reis'i Osmanlı hizmetine çağırdı
Yavuz Sultan Selim	1513 haritasını Kahire'de kabul etti (1517)
Kanûnî Sultan Süleyman	Kitâb-ı Bahriye'yi ve 1528 haritasını kabul etti
İbrâhim Paşa	İkinci nüshayı teşvik eden sadrazam
Kristof Kolomb	1513 haritasının kaynaklarından biri
Kubâd Paşa	Suçlamaları bildiren Basra beylerbeyi
Semiz Ali Paşa	İdamı sırasında Mısır beylerbeyi

Yer	Olay
Gelibolu	Doğduğu yer ve çalışma merkezi
Koron ve Anavarin	1500–1501 deniz muharebeleri
Kahire	Haritanın takdimi (1517); idam edildiği yer (1553)
İstanbul (Topkapı)	Haritalarının saklandığı yer; 1929'da yeniden bulundu
Aden	1549'da geri alındı
Maskat	1552'de fethedildi
Hürmüz	1552 kuşatması

Yıl	Olay
± 1465–1470	Pîrî'nin Gelibolu'da doğumu
± 1495	Kemal Reis'le Osmanlı donanmasına katılması
1500–1501	Koron ve Anavarin
1510	Kemal Reis'in vefatı
1513	İlk dünya haritası
1517	Haritanın Kahire'de Yavuz Sultan Selim'e takdimi
1521	Kitâb-ı Bahriye'nin ilk nüshası
1526	Kitâb-ı Bahriye'nin ikinci nüshası
1528	İkinci dünya haritası
1547	Hint Kaptanı tayini
1549	Aden'in geri alınması

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

YIL	OLAY
1552	Maskat; Hürmüz kuşatması
1553	Kahire'de idamı
1929	1513 haritasının Topkapı'da yeniden bulunması

PÎRÎ REİS HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR

Bu bölüm Pîrî Reis hakkında sık sorulan sorulara cevap verir. Cevaplar kısadır; ayrıntılar önceki bölümlerdedir.

1. PÎRÎ REİS KİMDİR?

Kitâb-ı Bahriye'nin müellifi olan ve 1553'te Kahire'de vefat eden Osmanlı amirali, coğrafyacı ve haritacı.

2. NEREDE DOĞDU?

Çanakkale Boğazı kıyısındaki Gelibolu'da.

3. HOCASI KİMDİR?

Amcası Amiral Kemal Reis.

4. 1513 HARİTASININ ÖZELLİĞİ NEDİR?

Amerika'yı gösteren en eski haritalardan biri ve Osmanlı geleneğinin günümüze ulaşan en eski dünya haritasıdır.

5. HARİTANIN KAYNAKLARI NELERDİR?

Pîrî Reis'in bizzat belirttiği gibi, Kolomb'un bir haritası dahil Doğu'nun ve Batı'nın eski haritaları.

6. KİTÂB-I BAHRİYE NEDİR?

İki nüsha (1521 ve 1526) hâlinde, iki yüzü aşkın harita içeren bir Akdeniz seyir kılavuzu.

7. NE ZAMAN HİNT KAPTANI OLDU?

1547'de, yetmiş beş yaşlarındayken.

8. HİNT OKYANUSU'NDA NERELERİ ALDI?

Aden (1549) ve Maskat (1552).

9. NEDEN İDAM EDİLDİ?

Hürmüz kuşatmasından sonra görevini terk etmek ve rüşvet almakla suçlandı; bu suçlamaların doğruluğu tartışmalıdır.

10. HARİTASI ANTARKTİKA'YI GÖSTERİYOR MU?

Hayır; bu iddia harita tarihi uzmanlarınca reddedilir.

11. HARİTALARI BUGÜN NEREDEDİR?

İstanbul'daki Topkapı Sarayı Kütüphanesi'nde.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

12. HİKÂYESİNİN EN BÜYÜK DERSİ NEDİR?

Dürüstçe yazılan ilim, müellifi haksızlığa uğrasa veya unutulsa bile fayda vermeye devam eder.

ALINACAK DERSLER VE SONUÇ

Pîrî Reis'in hikâyesi, âlim olan bir denizcinin, ihtiyarlığında donanma yöneten bir âlimin ve tartışmalı suçlamalarla idam edilen bir amiralin hikâyesidir — eseri ise bugün de değer görmektedir.

DERS	PÎRÎ REİS'İN HİKÂYESİNDEN
Savaş ahlakı	Gençliğindeki akınlar; Sahîh-i Buhârî 3015
Denizde niyet	Osmanlı donanması; Sahîh-i Buhârî 2924
İlim talebi	Gelibolu'ya dönüş; Sahîh-i Müslim 2699; Tâhâ 20:114
İlimde dürüstlük	1513 haritasının kaynaklarını belirtmesi; En'âm 6:97
Makam bir emanettir	Hint Kaptanı; Sahîh-i Buhârî 7138
Kardeşleri korumak	Aden ve hac yolları; Sahîh-i Buhârî 2442
Haberi araştırmak	Hürmüz'deki suçlamalar; Hucurât 49:6
Allah niyete bakar	Kahire'de idam; Sahîh-i Buhârî 1

Allah, Pîrî Reis'in ilim talebindeki gayretini, kaynaklarını belirtmedeki dürüstlüğünü ve ihtiyarlığa kadar süren hizmetini örnek almayı, hayatının sonundan da delilsiz suçlamanın tehlikesi hakkında ders çıkarmayı bize nasip etsin.

Bu kitapla İslam Kahramanları'nın Osmanlı Dönemi grubu tamamlanmıştır. İnşallah seri, savaş ahlakıyla tanınan Cezayirli mücahit Emîr Abdülkādir el-Cezâirî'nin hikâyesiyle devam edecektir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAYNAKÇA

KUR'AN VE TEFSİR

Kur'ân-ı Kerîm, Osmanlı resmi ve Diyanet İşleri Başkanlığı meali. quran.com

İbn Kesîr, Tefsîrü'l-Kur'âni'l-azîm (En'âm 6:97; Tâhâ 20:114; Hucurât 49:6).

HADİS

Sahîh-i Buhârî 1, 2442, 2924, 3015, 7138. sunnah.com/bukhari

Sahîh-i Müslim 2699. sunnah.com/muslim

İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bârî; en-Nevevî, Şerhu Sahîhi Müslim.

TARİH KİTAPLARI VE ARAŞTIRMALAR

Pîrî Reis, Kitâb-ı Bahriye (1521 ve 1526 nüshaları).

Kâtib Çelebi, Tuhfetü'l-Kibâr fî Esfâri'l-Bihâr.

Svat Soucek, Piri Reis and Turkish Mapmaking after Columbus.

Gregory C. McIntosh, The Piri Reis Map of 1513.

Giancarlo Casale, The Ottoman Age of Exploration.

TDV İslâm Ansiklopedisi, "Pîrî Reis". islamansiklopedisi.org.tr/piri-reis

QURANSCİENCE.MY'DEKİ İLGİLİ SERİLER

İslam Kahramanları, Seri 1: Hamza b. Abdülmuttalib'den Seri 29: Turgut Reis'e. quranscience.my/#pahlawan

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DESTEK VE BAĞIŞ

Bu e-kitap Müslümanlar için **tamamen ücretsiz** yayımlanmıştır ve **kesinlikle satılamaz**. Araştırma masraflarına, quranscience.my sitesinin barındırma giderlerine ve yeni e-kitapların yayımına destek olmak için yapılacak bağışlar memnuniyetle karşılanır — ancak **zorunlu değildir**. Allah her bağışı sadaka-i câriye olarak kabul etsin.

BAKARA SÛRESİ 2:261

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١

Mallarını Allah yolunda sarfedenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın lütfü geniştir, O her şeyi bilendir.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/2:261

SEBE SÛRESİ 34:39

قُلۡ إِنَّ رَبِّي يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦ وَيَقۡدِرُ لَهُۥۚ وَمَآ أَنفَقۡتُم مِّن شَيۡءٖ فَهُوَ يُخۡلِفُهُۥۖ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ٣٩

De ki: "Doğrusu Rabbim, kullarından dilediğinin rızkını hem genişletir ve hem de ona daraltıp bir ölçüye göre verir; sarfettiğiniz herhangi bir şeyin yerine O daha iyisini koyar, çünkü O rızık verenlerin en hayırlısıdır."

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/34:39

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2588

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، وَابْنُ، حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه, Resûlullah'tan ﷺ rivayet edildiğine göre şöyle buyurdu: "Sadaka maldan bir şey eksiltmez. Allah affeden kulun ancak izzetini artırır. Allah için alçakgönüllü olanı da Allah mutlaka yükseltir."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Birr ve's-Sıla ve'l-Âdâb, affetmeye ve tevazua teşvik bâbı, Hadis No. 2588.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/muslim:2588

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 1631

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، - يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ - وَابْنُ حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - هُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « إِذَا مَاتَ الإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاَثَةٍ إِلاَّ مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه rivayet edildiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "İnsan ölünce ameli kesilir; ancak üç şey müstesnadır: sadaka-i câriye, faydalanılan ilim ya da kendisine dua eden salih evlat."

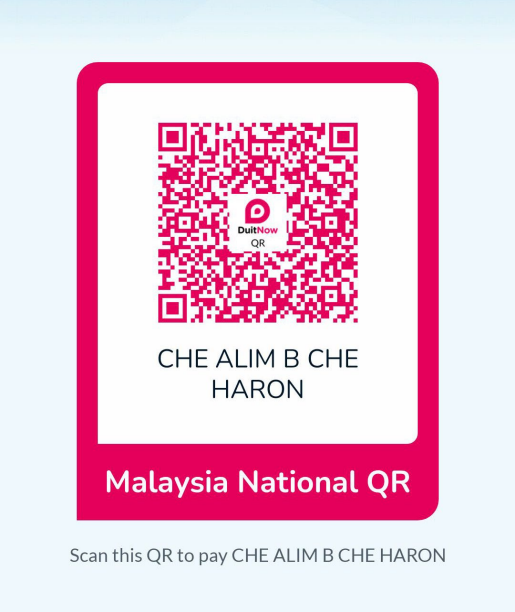
SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Vasiyye, insana ölümünden sonra ulaşan sevap bâbı, Hadis No. 1631.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: sunnah.com/muslim:1631

CEZÂKUMULLÂHU HAYRAN KESÎRÂ

Bağış yapmak için yukarıdaki QR kodunu (DuitNow) okutun.

Uluslararası bağışçılar: yukarıdaki PayPal QR kodunu okutun ya da şu adresi ziyaret edin: paypal.me/quranscience

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir